

КІКОЇН Ісак Костянтинович (Кушельович; 15(28). 03. 1908, містечко Жагори Шевел. пов. Ковен. губ., нині м. Жагаре, Литва — 28. 12. 1984, Москва) — фізик. Брат [А. Кікоїна](#). Доктор фізико-математичних наук (1935), академік АН СРСР (1953). Сталін. (1942, 1949, 1951, 1953) і Ленін. (1959) премії, Державна премія СРСР (1967, 1980), премія ім. П. Лебедєва (1979). Золота медаль ім. І. Курчатова (1971). Двічі Герой Соц. Праці (1951, 1978). Державні нагороди СРСР. Закін. Ленінгр. політех. інститут (нині С.-Петербург, 1930). Працював 1929–37 у Ленінгр. фіз.-тех. інституті; від 1932 — зав. лаб. електрич. явищ; водночас 1930–36 — у Ленінгр. політех. інституті; 1937–43 — зав. лаб. електрич. явищ Урал. фіз.-тех. інституту; водночас 1937–44 — проф., завідувач кафедри заг. фізики Урал. політех. інституту (обидва — м. Свердловськ, нині Єкатеринбург, РФ); 1944–60 — заступник нач. Лаб. № 2 з розроблення атом. зброї, 1960–84 — заступник директора створеного на її базі Інституту атом. енергії АН СРСР (Москва); водночас

1944–56 — проф., завідувач кафедри Моск. мех. інституту, 1954–77 — проф. Моск. університету. 1969–84 — засн. і гол. ред. наук.-пізнавал. ж. «Квант». Осн. праці присвяч. фізиці твердого тіла, атом. і ядер. фізиці, ядер. техніці, розділенню ізотопів. 1933 спільно з М. Носковим відкрив явище виникнення електрич. поля в освітленому напівпровіднику, вміщеному в магнітне поле (явище К.-Носкова). Вперше провів вимірювання явища Голла в рідких металах, визначив величину гіромагніт. відношення у напівпровідниках. Зробив знач. внесок у розвиток рад. атом. техніки та промисловості. У м. Псков (РФ), де минули дит. і юнац. роки К., встановлено погруддя та мемор. дошку (на фасаді школи, де він навч.), у м. Новоуральськ Свердлов. обл. його ім'ям названо одну з вулиць. Його підруч. «Фізика» перевидавали впродовж декількох десятиліть поспіль.

Основні праці

Фізика металлов. Ленинград, 1934 (співавтор); Молекулярная физика: Учеб. Москва, 1963; 1976; 2008 (співавтор); Таблицы физических величин. Москва, 1976 (співавтор); Рассказы о физике и физиках. Москва, 1986.

Рекомендована література

1. Воспоминания об академике Исааке Константиновиче Кикоине. 1991;
2. Тюшевская В. Н. Кикоин. Страницы жизни. 1996;
3. Исаак Константинович Кикоин. Воспоминания современников. 2-е изд. 1998;
4. И. К. Кикоин – Физика и Судьба. 2008;
5. Исаак Константинович Кикоин в жизни и в «Кванте»: К 100-летию со дня рожд.: [статьи, воспоминания]. 2008 (усі – Москва).

[І. М. Неклюдов](#)

Бібліографічний опис:

Кікоїн Ісак Костянтинович / І. М. Неклюдов // *Енциклопедія Сучасної України* [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. — К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2013. — Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-6826>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).